

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ВІННИЦЬКА АКАДЕМІЯ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»**

**ФАКУЛЬТЕТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ,
СОЦІАЛЬНИХ ТА ПРИРОДНИЧИХ НАУК**

Кафедра управління та адміністрування

Шифр та назва спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування

Назва освітньо-наукової програми Публічне управління та адміністрування

Рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий)

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Регіональне управління»**

1. Інформація про викладача

Викладач	Сітарський Сергій Миколайович, кандидат наук з державного управління
Профайл викладача	https://pua.academia.vinnica.ua/
Контакти викладача	м. Вінниця, вул. Грушевського, 13, каб. 21. Телефон: (0432) 55-65-68 E-mail: kafedraya@gmail.com
Мова викладання	Українська
Статус навчальної дисципліни	Вибіркова
Консультації	<i>Очні консультації:</i> відповідно до графіку роботи викладачів <i>Онлайн консультації:</i> за попередньою в робочі дні з 9 ³⁰ до 17 ³⁰

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри управління
та адміністрування

Протокол № 9 від «29» серпня 2022
Завідувач кафедри
Василенко Н.В. _____
«29» серпня 2022 р

2. Опис курсу

Пререквізітами та постреквізітами дисципліни «Управління інноваціями в публічній сфері» є дисципліни згідно структурно-логічної схеми підготовки здобувача освіти.

Здобувачі отримують теоретичні знання, сучасне системне мислення, набувають практичні навички у застосуванні форм і методів регіонального управління у майбутній практичній діяльності, формують уміння розроблення форм, методів та стратегій управлінської діяльності в регіональному масштабі, створення та використання галузевих підсистем як основи забезпечення досягнення ефективного управління діяльності регіональних суб'єктів господарювання.

Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти (ЗВО) має набути або розширити наступні: інтегральну компетентність (ІК), загальні (ЗК) та спеціальні (фахові) (СК) компетентності, передбачені освітньою програмою:

ІК. Здатність ідентифікувати комплексні проблеми в галузі публічного управління та адміністрування, у тому числі в дослідницько-інноваційної діяльності, та пропонувати наукові та прикладні підходи до їх вирішення, що передбачає глибоке переосмислення наявних та формування нових цілісних знань та/або практики реалізації системи публічного управління та адміністрування.

ЗК01. Здатність до формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.

ЗК02. Здатність переосмислювати наявне та створювати нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі професійні, соціальні, наукові, культурні, етичні та інші проблеми.

ЗК03. Здатність ініціювати дослідницько-інноваційні проекти та автономно працювати під час їх реалізації.

ЗК04. Здатність презентувати результати досліджень на всіх рівнях українською та однією з іноземних мов європейського простору.

ЗК05. Здатність налагоджувати наукову взаємодію, співробітництво.

СК01. Здатність до оволодіння та розвитку методології наукової, педагогічної й управлінської діяльності.

СК02. Здатність науково обґрунтовувати, розробляти та здійснювати експертизу нормативно-правових актів, аналітичних довідок, пропозицій, доповідей.

СК03. Здатність забезпечувати належний рівень якості наукових/науково-методичних продуктів, послуг чи процесів у сфері публічного управління та адміністрування.

СК04. Здатність формувати, науково обґрунтовувати та критично оцінювати стратегічні напрями розвитку системи публічного управління на загальнодержавному, регіональному, місцевому та на рівні організації.

СК05. Здатність ініціювати, організовувати та керувати інноваційними та науково-дослідними проектами на різних рівнях публічного управління та адміністрування.

СК06. Здатність планувати й організовувати роботу дослідницьких колективів з вирішення наукових і науково-освітніх завдань.

СК07. Здатність розробляти та проводити комунікативні заходи задля забезпечення громадської підтримки прийняття управлінських рішень на всіх рівнях публічного управління та адміністрування.

СК08. Здатність формувати нові підходи та адаптувати кращі практики (в т.ч. із зарубіжної практики) електронного урядування та електронної демократії до потреб сталого розвитку.

СК09. Здатність застосовувати, розробляти й удосконалювати сучасні технології, в тому числі адміністративно-управлінські, інформаційно-комунікаційні технології, в управлінській, адміністративній, науковій та освітній (педагогічній) діяльності.

СК10. Здатність приймати обґрунтовані управлінські рішення, в тому числі в конфліктних ситуаціях та умовах невизначеності та реформування, а також з метою їх запобігання.

СК11. Здатність до розробки, презентації науково обґрунтованих рекомендацій шляхом інтеграції отриманих знань та вмінь задля вирішення складних управлінських і соціальних проблем, вдосконалення публічного управління та адміністрування в умовах змін та невизначеності.

СК12. Здатність застосовувати, розробляти й удосконалювати сучасні методики викладання, технології в науковій та освітній (педагогічній) діяльності, оптимально використовувати методи, та форми навчання у практичній викладацькій діяльності.

СК13. Набуття мовних компетентностей, достатніх для представлення та обговорення результатів наукових досліджень іноземною мовою (англійською або іншою мовою Європейською Союзу) в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів.

СК14. Оволодіння засобами комунікації та інформаційними технологіями задля передачі знань про наукові здобутки; використання інформаційних та комунікаційних технологій для проведення власного наукового дослідження, апробації його результатів; отримання інформації щодо наукометричних показників та наукових інформаційних ресурсів.

Під час вивчення дисципліни здобувач має досягти або вдосконалити наступні програмні результати навчання (ПРН), передбачені освітньою програмою:

ПРН 1. Опанувати концептуальні та методологічні підходи з публічного управління та адміністрування, термінологію, історію розвитку та сучасний стан наукових знань, ідентифікувати теоретичні й практичні проблеми з публічного управління та адміністрування.

ПРН 2. Знати та дотримуватися основних засад академічної доброчесності, професійної етики, полікультурної толерантності, професійних цінностей у науковій і освітній (педагогічній) діяльності.

ПРН 3. Знати та уміти застосовувати загальні та спеціальні методи наукового пізнання, закони, закономірності та принципи управління для розв'язання проблем публічного управління та адміністрування, взаємодіяти із світовою науковою спільнотою та громадськістю з проблематики дослідження.

ПРН 4. Знати основні засади наукового менеджменту, управління науковими проектами, реєстрації прав інтелектуальної власності.

ПРН 5. Уміти розробляти проекти законодавчих та нормативних актів, передбачаючи правові та соціально-економічні ризики та наслідки запроваджених правових норм.

ПРН 6. Уміти визначати, оцінювати й обґрунтовувати стратегічні напрями розвитку на державному, регіональному, місцевому рівнях та на рівні організації.

ПРН 7. Уміти розробляти нові підходи та адаптувати кращі практики електронного урядування та електронної демократії до потреб сталого розвитку.

ПРН 8. Уміти готувати проектні запити та розробляти програмні документи (стратегії, програми, концепції) виходячи із аналізу та досвіду сучасних вітчизняних та світових практик публічного управління та адміністрування.

ПРН 9. Уміти адаптувати й застосовувати сучасні моделі/підходи до управління та адміністрування, а також міжнародний досвід при проектуванні та реорганізації організаційних структур управління на різних рівнях публічного управління та адміністрування.

ПРН 10. Уміти застосовувати в науковій, освітній (педагогічній) і професійній діяльності сучасні інформаційні технології, соціологічні дослідження та інструменти.

ПРН 11. Уміти організовувати й проводити навчальний процес у вищій школі, розробляти методичне забезпечення навчального процесу у галузі публічного управління та адміністрування, викладати спеціальні навчальні дисципліни з публічного управління у закладах освіти.

Мета вивчення навчальної дисципліни «Регіональне управління» є формування сучасного мислення на основі спеціальних знань в галузі управління на регіональному рівні; набуття вмінь та формування компетенції, необхідних для виконання функцій та реалізації повноважень органів влади регіонального місцевого самоврядування; умінь розроблення форм, методів та стратегій управлінської діяльності в регіональному масштабі, створення та використання галузевих підсистем як основи забезпечення досягнення ефективного управління діяльності регіональних суб'єктів господарювання; розуміння основних засад регулювання господарських процесів, форм і методів їх реалізації в сучасних умовах, визначення актуальних проблем регіональної економічної політики в Україні та засобів їх розв'язання.

Завдання вивчення дисципліни Теоретична підготовка здобувачів з питань загальних положень, принципів та методів організації системи державної та регіональної влади та місцевого самоврядування на адміністративній території та ефективного використання регіонального сукупного потенціалу. знань про загальні принципи, форми та методи управління адміністративною територією і отримання спеціальних знань необхідних для практичної управлінської діяльності.

3. Обсяг дисципліни.

Вид заняття	Кількість годин	Для денної форми навчання	Для заочної форми навчання
Лекційних занять		12	4

Практичних занять	16	6
Всього аудиторних	28	10
Самостійна робота студента	62	80
Всього	90	90

4. Ознаки дисципліни.

Курс (рік навчання)	Семестр	Кількість кредитів / годин	Кількість змістових модулів	Вид підсумкового контролю	Нормативна /вибіркова
1	1 - 2	3 /90	2	залік	вибіркова

5. Технічне й програмне забезпечення / обладнання.

У період сесії бажано мати мобільний пристрій (телефон) для оперативної комунікації з адміністрацією, методистом та викладачами з приводу проведення занять та консультацій. У міжсесійний період комп'ютерну техніку (з виходом у глобальну мережу) та оргтехніку для комунікації з адміністрацією, методистом, викладачами та підготовки (друку) рефератів курсових і випускних робіт.

6. Програма навчальної дисципліни

№ з/п	Тема	Вид заняття	Виклад змісту теми
Змістовний модуль 1. Теорія та методологія регіонального управління			
1	Тема 1.1.. Регіональне управління: основні поняття, мета та завдання	Лекційне заняття / 2 год Самостійна робота / 10 год.	1. Опрацювання прослуханого лекційного матеріалу та літературних джерел. 2. Розгляд питань, що передбачені для самостійного опрацювання. 3. Підготовка до практичного заняття, виконання домашніх завдань. 4. Підготовка рефератів, доповідей, презентацій.
	Тема 1.2. Регіональна економічна політика й особливості регіонального розвитку	Лекційне заняття / 2 год Семінарське заняття / 2 год	1. Опрацювання прослуханого лекційного матеріалу та літературних джерел. 2. Розгляд питань, що передбачені для самостійного опрацювання. 3. Підготовка до практичного заняття, виконання домашніх завдань. 4. Підготовка рефератів, доповідей, презентацій.
		Практичне заняття / 2 год Самостійна робота / 8 год.	1. Опрацювання прослуханого лекційного матеріалу та літературних джерел. 2. Розгляд питань, що передбачені для самостійного опрацювання. 3. Підготовка до практичного заняття, виконання домашніх завдань. 4. Підготовка рефератів, доповідей, презентацій.
	Тема 1.3. Теорії просторової економіки як наукові джерела регіонального управління	Самостійна робота / 10 год.	1. Опрацювання прослуханого лекційного матеріалу та літературних джерел. 2. Розгляд питань, що передбачені для самостійного опрацювання. 3. Підготовка до практичного заняття, виконання домашніх завдань.

			4. Підготовка рефератів, доповідей, презентацій.
	Тема 1.4. Регіональне управління та місцеве самоврядування	Лекційне заняття / 2 год Самостійна робота / 10 год.	1. Опрацювання прослуханого лекційного матеріалу та літературних джерел. 2. Розгляд питань, що передбачені для самостійного опрацювання. 3. Підготовка до практичного заняття, виконання домашніх завдань. 4. Підготовка рефератів, доповідей, презентацій.
Змістовний модуль 2. Система показників, що характеризують розвиток регіону			
2	Тема 2.1. Регіональні органи державного управління в Україні	Лекційне заняття / 2 год Самостійна робота / 10 год.	1. Опрацювання прослуханого лекційного матеріалу та літературних джерел. 2. Розгляд питань, що передбачені для самостійного опрацювання. 3. Підготовка до практичного заняття, виконання домашніх завдань. 4. Підготовка рефератів, доповідей, презентацій.
	Тема 2.2. Фактори регіонального розвитку	Лекційне заняття / 2 год Практичне заняття / 2 год Самостійна робота / 5 год	1. Опрацювання прослуханого лекційного матеріалу та літературних джерел. 2. Розгляд питань, що передбачені для самостійного опрацювання. 3. Підготовка до практичного заняття, виконання домашніх завдань. 4. Підготовка рефератів, доповідей, презентацій.
	Тема 2.3. Система макроекономічних показників, що характеризують розвиток регіону	Лекційне заняття / 2 год Семінарське заняття / 2 год Самостійна робота / 5 год.	1. Опрацювання прослуханого лекційного матеріалу та літературних джерел. 2. Розгляд питань, що передбачені для самостійного опрацювання. 3. Підготовка до практичного заняття, виконання домашніх завдань. 4. Підготовка рефератів, доповідей, презентацій.
	Тема 2.4. Характеристика складових регіональної економічної системи	Самостійна робота / 5 год	1. Опрацювання прослуханого лекційного матеріалу та літературних джерел. 2. Розгляд питань, що передбачені для самостійного опрацювання. 3. Підготовка до практичного заняття, виконання домашніх завдань. 4. Підготовка рефератів, доповідей, презентацій.
	Підготовка до заліку	Самостійна робота / 5 год	1. Опрацювання прослуханого лекційного матеріалу та літературних джерел. 2. Розгляд питань, що передбачені для самостійного опрацювання. 3. Підготовка до практичного заняття, виконання домашніх завдань. 4. <i>Підготовка рефератів, доповідей, презентацій.</i>
		Залік / 2	

2. Питання до заліку

1. Аналіз відповідності організації місцевого самоврядування в Україні Європейській хартії місцевого самоврядування.
2. Адаптація європейського досвіду реалізації форм партисипативної демократії на місцевому рівні.
3. Аналіз спроможності утворених об'єднаних територіальних громад в Україні.
4. Державно-приватне партнерство у реалізації економічного та соціальнокультурного розвитку територіальних громад.

5. Державно-приватне партнерство у формуванні конкурентоспроможності надання освітніх/медичних послуг на місцевому рівні.
6. Ефективні практики публічного управління: аналіз міжнародного досвіду в умовах реалізації реформ публічного управління.
7. Механізми стимулювання економічного розвитку регіонів України.
8. Механізми впливу громадянського суспільства на формування українського інформаційного простору.
9. Механізми координації суб'єктів регіональної політики в процесі її формування та реалізації.
10. Механізми формування і застосування організаційних інновацій в діяльності органів місцевого самоврядування.
11. Тенденції інноваційного розвитку публічного управління в країнах Європи
12. Підвищення ефективності прийняття управлінських рішень в органах публічної влади.
13. Врахування національних інтересів органами публічної влади під час прийняття управлінських рішень на територіальному рівні.
14. Публічне управління навчальними закладами на регіональному (місцевому) рівні.
15. Механізми формування та розвитку соціальної інфраструктури на місцевому рівні.
16. Механізми забезпечення (продовольчої, екологічної, інформаційної тощо) безпеки на регіональному (місцевому) рівні.
17. Публічне управління співробітництвом між територіальними громадами у вирішенні спільних проблем місцевого значення.
18. Механізми взаємодії державних органів виконавчої влади з органами місцевого самоврядування на регіональному (місцевому) рівні.
19. Механізми формування інфраструктури аграрного ринку на регіональному рівні.
20. Перспективні напрями розвитку окремої сфери регіону в контексті європейської інтеграції.
21. Формування механізму державно-приватного партнерства для реалізації інфраструктурних проєктів на регіональному рівні.
22. Формування механізму залучення інвестицій на місцевому рівні.
23. Реалізація регіональних і місцевих програм підтримки малих сільськогосподарських товаровиробників.
24. Формування механізму співпраці соціально відповідального бізнесу з місцевою владою.
25. Формування механізму конкурентоспроможності територіальної громади.
26. Публічне управління якістю надання адміністративних послуг на місцевому рівні.
27. Формування механізмів надання адміністративних послуг на регіональному (місцевому) рівні.
28. Інструменти реалізації регіональної програми розвитку окремої сфери на місцевому рівні.
29. Реалізація інноваційного механізму управління територією (галуззю, сферою) на регіональному (місцевому) рівні.

7. Методи контролю та критерії оцінювання

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота				Підсумковий тест (залік)	Сума
ЗМ1			ЗМ2	25	100
T1.1	T1.2	T1.3. – T1.4	T2.1 – T4.		
5	10	20 (по 10 б. за тему)	40 (по 10 б. за тему)		

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	За національною шкалою		За шкалою ECTS
	Для екзамена	Для заліка	
90-100	Відмінно / Excellent	Зараховано	A (відмінно)
85-89	Добре / Good		B (добре)
75-84			C (добре)
65-74	Задовільно / Satisfactory		D (задовільно)
60-64			E (достатньо)
35-59	Незадовільно / Fail	Незараховано	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34			F (незадовільно з обов'язковим повторним вивчення дисципліни)

8. Рекомендована література

Основна:

1. Гуторова О.О. Територіальне управління : навч. посібник / О.О. Гуторова. Х.: Харк. нац. аграр. ун-т. Х.: ХНАУ, 2017. 261 с. Режим доступу: <https://knau.kharkov.ua/hutorova-o-o.html>
2. Лелеченко А. П., Васильєва О. І., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень: навч. посіб. / [А. П. Лелеченко, О. І. Васильєва, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук] К. : 2017. 110 с. Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/202>
3. Регіональне управління : підручник / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. К. : НАДУ, 2014. 512 с. Режим доступу: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Pidruchnuiky_NADU/f3dc7d7f-b6da-4f4d-8caa-4b035f5f4fc9.pdf
4. Регіональний менеджмент [Текст] : конспект лекцій для студ. спец. "Адміністративний менеджмент" усіх форм навчання / А. Ю. Жулавський, О. О. Павленко, Ю. А. Опанасюк, І. О. Тимченко. Суми : СумДУ, 2013. 114 с. 11-65.
5. Територіальна громада як базова ланка адміністративно-територіального устрою України: проблеми та перспективи реформування. К.: НІСД, 2016. 61 с. Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/ADTeritor_alnagromada-103fe.pdf
6. Василенко В.Н. Архитектура регионального экономического пространства: Монография / НАН Украины. Ин-т экономико-правовых исследований. Донецк: ООО «Юго-Восток, Лтд», 2006. 311 с.

7. Герасимчук З.В. Просторовий розвиток міста: монографія / З.В. Герасимчук, Т.О. Ніщик. Луцьк: ЛНТУ, 2011. 212 с.
8. Гаврилов А.И. Региональная экономика и управление: Учеб. пособие для вузов. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. 239 с.
9. Гранберг А.Г. Основы региональной экономики. М.:Изд.дом ГУ ВШЕ, 2006. 495 с.
10. Джабраїлов Р.А. Господарська правосуб'єктність міста: теорія і практика: монографія / Р.А. Джабраїлов; НАН України. Ін-т 21 економіко-правових досліджень. Донецьк: Ноулідж, 2010. 455 с.
11. Данилишин Б. М. Безпека регіонів України і стратегія її гарантування / Б. М. Данилишин, А. В. Степаненко, О. М. Ральчук. К. : Науково-виробниче підприємство «Вид-во „Наукова думка” НАН України», 2008. Т. 1. 390 с.

Допоміжна література:

1. Гуменна, К. Р. Державне управління інвестиційними процесами на регіональному рівні [Текст] : автореферат... канд. екон. наук, спец.: 08.00.03 - економіка та упр. нац. госп-вом / Гуменна К. Р. – Мукачєво : Мукачівський держ. ун-т, 2015. 20 с. 10.
2. Європейська хартія місцевого самоврядування (укр/рос) від 15.10.1985 (редакція від 16.11.2009 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР (редакція від 04.02.2011р.) [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Паспорт реформ: децентралізація влади та регіональний розвиток [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/57-pasportreformideentralizatsiya-zagalniy.pdf>
- 5.Коваль Я.В., Антонечко І.Я. Регіональна економіка: Навч. посіб. К.: ВД "Професіонал", 2005. 272 с.
6. Круш П.В. Регіональне управління / П.В. Круш, О.О. Кожемяченко / Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 248 с.
- 7.Мельник А.Ф., Монастирський Г.Л., Дудкіна О.П. Муніципальний менеджмент: Навч.посіб. / за ред. А.Ф.Мельника. К.: Знання, 2006. 420с.
8. Миронова Т.Л., Добровольська О.П., Процай А.Ф., Колодій С.Ю. Управління розвитком регіону: навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 328с.
9. Стеценко Т.О, Тищенко О.П. Управління регіональною економікою.: Навчальний посібник. : КНЕУ, 2010. 471с.
10. Сундук А. М. Регіональний вимір економічної безпеки України : моногр. / А. М. Сундук. К. : Логос, 2007. 182 с.
11. Регіональний менеджмент: Навч.посіб. / М.А. Коваленко, Н.А. Кругла, Л.М. Радванська, Г.М. Швороб - Херсон: "Олді - плюс", 2004. 304 с. 22
12. Моделирование экономической безопасности: держава, регион, предприятие : монография / В. М. Гєєць, М. О. Кизим, Т. С. Клебанова, О. І. Черняк та ін. ; за ред. В. М. Гєйця. - Х. : ВД "ІНЖЕК", 2006. 240 с. I

Нормативно-правові акти

1. Конституція України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення (Відомості Верховної Ради України РПР (ВРП) 1984, додаток до № 51, ст.1122) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
3. Кодекс законів про працю України {Затверджується [Законом № 322-VIII від 10.12.71](#) ВРП, 1971, додаток до № 50, ст. 375 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
4. Закон України «Про джерела фінансування органів державної влади» URL: <https://cutt.ly/SfYW0kq>
5. Закон України «Про управління об'єктами державної власності» URL: <https://cutt.ly/WfYW54I>
6. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» (Відомості Верховної Ради України (ВРП), 1997, № 24, ст.170) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
7. Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування» (Відомості Верховної Ради України (ВРП), 2001, № 33, ст. 175) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>
8. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» (Відомості Верховної Ради України (ВРП), 1999, № 20-21, ст.190) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14>
9. Закон України «Про державну службу» від 10.12.2015 № 889-VIII (Відомості Верховної Ради (ВРП), 2016, № 4, ст.43) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
10. Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» (Відомості Верховної Ради України (ВРП), 1999, № 45, ст.397) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-14>
11. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро України та Національного агентства з питань запобігання корупції» (Відомості Верховної Ради (ВРП), 2015, № 17, ст.118) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/198-19#n433>
12. Закон України «Про ратифікацію Цивільної конвенції про боротьбу з корупцією»: Закон України від 16.03.2005 р., № 2476-IV // Урядовий кур'єр. - 2005. - 21 квіт. (доп. і перероблений 7 квітня 2011) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2476-15>
13. Європейська хартія місцевого самоврядування /м. Страсбург, 15 жовтня 1985 року / Верховна Рада України/ офіційний сайт/ http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_036 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036
14. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо відмови України від здійснення політики позаблоковості» від 23 грудня 2014 року № 35-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/35-19#n11>.
15. Закон України «Про громадські об'єднання». Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>
16. Закон України «Про звернення громадян» від 2 жовтня 1996 року № 393/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80>.
17. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 р. № 389-19, у ред. від 09.07.2016 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/389-19>

18. Закон України від 1 липня 2010 року № 2411-VI «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>
19. Закон України «Про інформацію» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 48, ст.650) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
20. Закон України «Про Кабінет Міністрів України» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 13, ст.222) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18>
21. Закон України «Про освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст.380) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
22. Закон України «Про національну безпеку України» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 31, ст.241) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
23. Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» URL: <https://cutt.ly/1fYWfAU>
24. Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30 вересня 2019 року № 722/2019 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019>

Електронні ресурси:

25. Офіційна сторінка Верховної Ради URL: <https://rada.gov.ua/>
26. Урядовий портал URL: <https://www.kmu.gov.ua/>
27. ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ Офіційне інтернет представництво URL: <https://www.president.gov.ua/news/administration>
28. Децентралізація дає можливості /офіційний ресурс URL: <https://decentralization.gov.ua/>
29. Асоціація міст України URL: <https://www.auc.org.ua/>
30. Асоціація «Енергоефективні міста України» URL: <http://enefcities.org.ua/>
31. Інститут соціології НАН України URL: <http://i-soc.com.ua>
32. Державна служба статистики України URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
33. Федерація профспілок України. Офіційний веб-портал URL: <http://www.fpsu.org.ua/>
34. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини URL: <http://www.ombudsman.gov.ua/ua/page/child/news/>
35. Представництво Європейського Союзу в Україні URL: https://eeas.europa.eu/delegations/ukraine_uk
36. Національний інститут стратегічних досліджень URL: <http://old2.niss.gov.ua/articles/1554/>
37. Євроінтеграцій портал. Європа – Україна. URL: <http://eu-ua.org/>
38. Інтернет-портал для управлінців. URL: <http://www.management.com.ua>